

De waaijerkever

een kever als koekoeksjong

In deze editie van Bijzondere determinaties besteden we aandacht aan een insect met een opvallend uiterlijk én een interessante levenswijze die onlosmakelijk verbonden is met een welbekend plaaginsect.

Tekst: Vera de Visser, KAD, **leadfoto:** Mkozłowski (CC BY-SA 3.0)

Puntig

Het gaat hier om de waaijerkever (*Metoe-cus paradoxus*); wespender is één van zijn alternatieve Nederlandse namen. Het is een grotendeels zwarte kever van ongeveer één centimeter groot met oranjebruine puntige dekschilden die het achterlijf niet helemaal bedekken. De kop is relatief klein en enigszins onder het lichaam gebogen en de antennen zijn -*what's in a name*- waaivormig. Al met al zorgt zijn typische uiterlijk ervoor dat het van een afstand niet direct duidelijk is dat het hier écht om een kever gaat. Is er misschien sprake van gelijkenis met een gastheersoort?

Zonder wespen geen waaijerkevers

Volwassen vrouwtjes leggen in het najaar hun eieren op zacht hout dat in het voorjaar daarop gebruikt wordt door wespen om af te knagen voor hun nestbouw. Het eerste larvale stadium dat zich vervolgens na de winter ontwikkelt, wordt een planidium genoemd: een kleine (halve millimeter), platte, verharde larve met gehaakte pootjes die volledig is gericht op het vinden en vastpakken van een ander insect waarop vervolgens wordt geparasiteerd. Voor de toevallige ontmoeting met een wesp is wel een flinke dosis mazzel nodig en een waaijerkeverlarve kan dan ook ruim een maand overleven zonder voedsel.

Zodra er een wesp voorbijkomt, laat de waaijerkeverlarve zich meedragen naar het nest. Daar gaat hij een broedcel binnen waarin zich een ontwikkelende wespelarve bevindt. Na ongeveer drie weken is de levenscyclus van de waaijerkever afgerond en verschijnt er een nieuwe waaijerkever in plaats van een nieuwe wesp. Vermoedelijk is een relatief onopvallend uiterlijk voordelig om vervolgens het wespennest veilig te kunnen verlaten. In de literatuur worden inderdaad waaijerkevers met verschillende kleurvarianties genoemd, die waarschijnlijk samenhangen met de wespesoort waarop wordt geparasiteerd.

Kieskeurig

Waaijerkevers komen op een groot deel van het noordelijk halfrond voor, van Nederland tot Japan. Voor de meeste waaijerkevers is met name de gewone wesp (*Vespa vulgaris*) een geliefde gastheersoort, maar ook met andere eusociale wespesoorten wordt dankbaar meegelift. Een opportunist die het voltooien van zijn levenscyclus dankt aan het toevallig voorbijkomen van een gastheer kan niet al te kieskeurig zijn.

Zolderbewoners

Oorspronkelijk werd gedacht dat waaijerkevers alleen grondnesten van wespen

parasiteren, maar ze worden ook gevonden in bovengrondse nesten (voor zover de gastheerwesp een dergelijk type nest maakt). Zo ontvingen wij het monster dat aanleiding gaf voor dit artikel van een plaagdierbeheerser die kortgeleden een inspectie uitvoerde op een zolder. De bewoonster had daar enkele dode insecten gevonden en was bang voor een aantasting door boktorren. Zonder daar verder acht op te slaan, werden er ter plaatse ook enkele dode wespen gevonden. Bij navraag bleek dat de bewoonster afgelopen zomer inderdaad een wespbestrijding had laten uitvoeren. De determinatieuitslag maakte het plaatje compleet: gelukkig geen boktor, maar een onschuldige keversoort met slechts een originele voorkeur voor transport van A naar B. Waarschijnlijk heeft de wespbestrijding destijds ook direct de genadeklap betekend voor de waaijerkevers.

Op zich zijn deze beestjes niet schadelijk, maar als u meerdere van deze kevers in huis vindt dan kan het verstandig zijn om even verder te zoeken naar de ontwikkelingsplaats. Wie weet treft u dan ook een ander insect aan, in grotere getalen. ●

Met dank aan Exodus Services voor de nadere toelichting van de praktijksituatie.